

Rzadkie i nowe dla Polski gatunki *Uredinales* i *Ustilaginales* stwierdzone na terenie Pienin

JAN KUĆMIERZ

Instytut Ochrony Roślin Akademii Rolniczej w Krakowie, Kraków

Kućmierz J. (Institute of Plant Protection, Academy of Agriculture, 31-425 Kraków, Al. 29-listopada 48): *Rare and new for Poland species of Uredinales and Ustilaginales collected in the area of the Pieniny Mountains (Western Carpathians)*. Acta Mycol. XII(2): 257-264, 1976 (1977).

The author has found *Puccinia asteris-alpini* on *Aster alpinus* — a species new to Poland, and five species of fungi on host new to Poland: *Anthracoidea caricis* on *Carex pallescens*, *Entyloma dactylidis* on *Dactylis glomerata*, *Schizonella melanogramma* on *Carex ornithopoda*, *Urocystis poae* on *Poa trivialis*, *Ustilago striiformis* on *Agropyron repens* and *Sesleria coerulea*. Other species are rare in Polish mycoflora and known only from isolated stands.

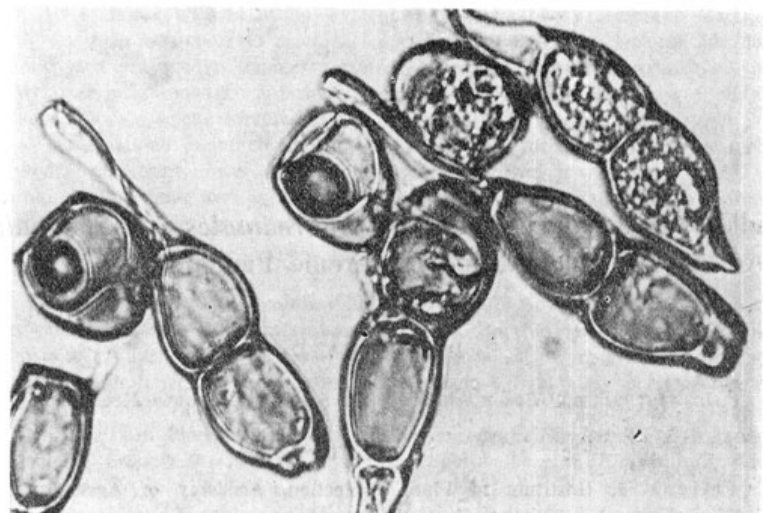
W czasie badań nad grzybami pasożytniczymi Pienin, prowadzonymi tu od 1967 roku, zebrano kilka gatunków grzybów nowych oraz rzadkich dla mikoflory Polski (Kućmierz 1970, 1973, 1974). Obecnie pragnę uzupełnić tę listę kilkoma nowymi danymi o interesujących dla naszej mikoflory gatunkach grzybów rdzawnikowych i głowniowych.

Puccinia asteris-alpini Syd.

Na *Aster alpinus* L.: na zboczach Facimiecha, 10.VIII.1973.

Telia nieregularnie rozrzucone lub zebrane w grupy, na żółtawych plamach, po dolnej stronie liści, okrągłe lub nieco wydłużone, 1-4 mm, dość długo przykryte skórka, która z czasem pęka i odsłania ciemno-brązowe skupienia zarodników. Teleutospory dwukomórkowe, maczugowate, $38-65 \times 12,6-22 \mu$. Dolna komórka nieco cieńsza i bardziej wydłużona. Ściana zarodników gładka, cienka, tylko na szczycie zgrubiała (do 10μ), żółtobrunatna, na szczycie nieco ciemniejsza (ryc. 1).

Na różnych gatunkach rodzaju *Aster* pasożytuje kilka gatunków rdzy

Ryc. 1. *Puccinia asteris-alpini* na *Aster alpinus*: teleutospory (teleutospores).

(Gäumann 1959; Săvulescu 1953; Tranšel 1939; Viennot-Bourgin 1956). Niektóre z nich wytwarzają na astrach pykno- i ecydiospory, zaś uredo- i teleutospory na różnych gatunkach *Carex*; inne występują na astrach w stadium zredukowanym do teleutospor. Do tej drugiej grupy rdzy należy zebrana po raz pierwszy w Polsce *Puccinia asteris-alpini* na *Aster alpinus* (ryc. 2A).

Anthracoidea caricis (Pers.) Bref.

Na *Carex digitata* L.: w lesie na Długim Groniku, 30.5.1973. Jest to w Polsce drugie stanowisko na tym żywicielu.

Na *C. pallescens* L.: zarośla na zboczach Macelaka oraz Długiego Gronika, 30.5.1973. Jest to nowy żywiciel dla tej głowni z Polski.

Anthracoidea paniceae Kukkonen

Na *Carex panicea* L.: młaki pod Marcelową Górą, 14.6.72. Węglica ta występuje na różnych gatunkach rodzaju *Carex* w środkowej i północnej Europie oraz Ameryce Północnej. W Polsce zbierana na *C. vaginata* Tausch z Karkonoszy oraz na *C. panicea* z okolic Wrocławia i Zakopanego (Kochman, Majewski 1973). W Pieninach ma więc swoje czwarte stanowisko w Polsce.

Entyloma dactylidis (Pass.) Ciff.

Na *Dactylis glomerata* L.: łąki pod Wysoką, 1.X.1971.

Grzyb pasożytuje na różnych przedstawicielach rodziny *Gramineae*. Trudny do zauważenia, bowiem tworzy na liściach małe (0,5-1 mm) i niewyraźne plamy. W Polsce wykazany dotąd jedynie z *Holcus lanatus* L. z kilku stanowisk koło Jarosławia (Kochman, Majewski 1973). *Dactylis glomerata* jest nowym w naszym kraju, dla tego patogena, żywicielem.

Ryc. 2. A — *Puccinia asteris-alpini* na *Aster alpinus*, B — *Schizonella melanogramma* na *Carex ornithopoda*

Schizonella melanogramma (DC.) Schroet.

Na *Carex ornithopoda* Willd.: na zboczach Macelaka, 17.6.1973; na zboczach wąwozu Homole, 30.7.1973.

Dwojak pasożytujący na różnych turzycach w całej Europie, Ameryce Północnej i Azji, w Polsce zbierany z pojedynczych stanowisk na 7 gatunkach turzyc, najczęściej na *C. digitata* (Kochman, Majewski 1973). Na *C. ornithopoda* znany dotąd ze Szwecji (Lindeberg 1959) oraz Łotwy, Hiszpanii i Szwajcarii (Zundel 1953). Dla Polski *C. ornithopoda* jest nowym żywicielem dla *S. melanogramma* (ryc. 2B).

Urocystis poae (Liro) Padw. et Khan.

Na *Poa trivialis* L.: łąki pod Wysoką, 30.5.1972.

Grzyb występuje na różnych gatunkach rodzaju *Poa*. W Polsce zbierany dotąd tylko raz na *P. angustifolia* L. z Drohiczyzna (Kochman, Majewski 1973). *Poa trivialis* jest nowym w Polsce żywicielem tego grzyba, zaś Pieniny drugim stanowiskiem.

Urocystis ulei Magn.

Na *Festuca pratensis* Huds.: pastwisko nad Dunajcem w Czorsztynie, 21.6.1973.

Grzyb występujący sporadycznie w Europie, Azji i Ameryce Północnej, na różnych gatunkach rodzaju *Festuca*. W Polsce zbierany z kilku stanowisk na *F. rubra* L. i raz z okolic Olsztyna na *F. pratensis* (Kochman, Majewski 1973).

Ustilago striiformis (West.) Niessl.

Na *Agropyron repens* (L.) P. B.: pastwisko nad Dunajcem w Czorsztynie, 21.6.1973. Nowy żywiciel dla tej głowni z Polski.

Na *Sesleria coerulea* L.: w wozie Homole, 17.5.1973.

Według najnowszych monografii głowniowych (Zundel 1953, Lindeberg 1959, Uljaniščev 1968, Kochman, Majewski 1973) na *Sesleria coerulea* pasożytują dwa grzyby głowniowe: *Ustilago sesleriae* (Juel) Vienn.-Bourg. (= *Tilletia sesleriae* Juel) i *Urocystis mayorii* (Ciff.) Uljan. (= *Tuburcinia mayorii* Ciff. = *T. sesleria* Vienn.-Bourg.).

W latach 1972-1973 zbierałem w Pieninach *Sesleria coerulea* z głownią, która zewnętrznymi cechami przypomina *Ustilago sesleriae*, lecz różni się znacznie wymiarami chlamydospor (8-13 μ , podczas gdy dla *U. sesleriae* autorzy podają 26-36 μ). Okazało się, że jest to *Ustilago striiformis*, głownia porażająca różne gatunki traw. Ponieważ w dostępnej mi literaturze żaden z autorów nie podawał dotąd *Ustilago striiformis* na *Sesleria coerulea*, należy uważać *S. coerulea* za nowego żywiciela dla tej głowni.

LITERATURA

- Gäumann E., 1959, Die Rostpilze Mitteleuropas mit besonderer Berücksichtigung der Schweiz. Beitr. Krypt.-fl. Schweiz, 12: 1-1407.
- Kochman J., Majewski T., 1973, Grzyby podstawczaki, głowniowe, Flora, 5, Warszawa.
- Kućmierz J., 1970, Rzadkie i nowe dla Polski gatunki grzybów pasożytniczych. Acta myc. 6: 95-100.
- Kućmierz J., 1973, Uwagi wstępne o grzybach pasożytniczych Pienin. Fragm. flor. geobot. 19: 259-262.
- Kućmierz J., 1974, *Peronospora galligena* Blumer — nowy dla Polski gatunek wroślika. Acta myc. 10: 169-170.
- Lindeberg B., 1959, *Ustilaginales* of Sweden. Symb. Bot. Upsal. 16 (2): 1-175, Uppsala.
- Săvulescu T., 1953, Monografia Uredinalelor din Republică Populară Română, 2: 337-1166, Bukarest.
- Tranšel V. G., 1939, Obzor ržavčinných gribov SSSR. Ak. Nauk SSSR.
- Uljaniščev V. I., 1968, Opredelitel' golovnevých gribov SSSR, Leningrad.
- Viennot-Bourgin G., 1956, Mildious, oidiums, caries, charbons, rouilles des plantes de France. Paris.
- Zundel G. L., 1953, The *Ustilaginales* of the World. Contr. Co. 176. The Pennsylvania State College, Pennsylvania.